

MERÅKER KOMMUNE
Saksframlegg

Arkiv: V4
Saksmappe: 02/00116-4
Saksbehandler: Marit Graftås
Dato: 27.01.03

Kopi

**Til arbeidet med "Ny Stortingsmelding om rovviltforvaltninga" -
Innspill fra Meråker kommune**

Utvalgssaksnr	Utvalg	Møtedato
009/03	Komite kommunal utvikling	11.02.03
019/03	Kommunestyret	03.03.03

Sakens dokumenter:

- I Rovdyrpolitikken og beitenæringas problemer i Nord Trøndelag Meråker Sauavlslag
- I Interpellasjon til kommunestyrets møte 25.11.02 Meråker Senterparti
- S Interpellasjon fra Meråker Senterparti ang. rovviltproblematikken

Rådmannens forslag til

Uttalelse

Kommunestyret viser til de framlagte faktaopplysningene om beitenæringene i Meråker og den dramatiske rovviltsituasjonen som man idag har i bygda. Kommunestyret slutter seg til de vurderinger som rådmannen har gjort og vil understreke følgende:

1. Beitenæringene har stor betydning for lokal sysselsetting i landbruket og i lokal foredlingsindustri idag og for de konkrete planene for markedsføring av lokal mat med basis i lokal kjøttproduksjon og råvarer med høy kvalitet.
2. Sauehold på grunnlag av bare innmarksbeiter betyr en halvering av næringen og stort behov for andre innsatsfaktorer som handelsgjødsel, sprøytemidler og medisiner etc.
3. Beitebruken er en nødvendighet for å opprettholde et åpent kulturlandskap og det biologiske mangfoldet og bidrar til at tekniske anlegg på gårdsbruk og setrer i kommunen blir vedlikeholdt. Kulturlandskapet sin betydning for utvikling av nye næringer må vektlegges.
4. Ved vurdering av størrelsen av rovviltsbestand, må hele områder ses under ett, uansett riksgrense / fylkesgrense / kommunegrense.
5. Det er urealistisk å tru at utmarksområdene i Norge kan deles inn i rovviltsrområder og beiteområder for husdyr og rein.

6. Begrepene, regulering av bestand, jakt og uttak av skadedyr må defineres i den nye meldingen.
7. Ny rovviltmelding må åpne for et mer romslig skjønn ved behandling av fellingstillatelser og erstatningssaker, og fastslå at tap utover normaltapet skal erstattes, og at det er forvaltningsmyndigheten sin plikt å føre bevis dersom det påstås at normaltapene er større.
8. Rovviltforvaltningen, må ha lokal forankring, men kostnadene må dekkes av Staten.
9. Gitte fellingstillatelser må effektueres raskt og effektivt med profesjonelle folk.
10. Nødvergeretten må styrkes. "Fare for angrep" må aksepteres som grunn god nok til å ta affære for å redde enkeltdyr og buskap. Gjeter og bruker sidestilles når det gjelder bruken av nødvergeretten.
11. Realisme/ jordnærhet må legges til grunn når det gjelder bruk av offentlige midler til skadeforebyggende tiltak, prosjekter for utprøving av ny teknologi og omstilling. Det bør kunne åpnes for bruk av telemetri / GPS-bjeller i ordinært tilsyn, ikke bare i forbindelse med forskningsprosjekt.
12. Virkemiddelapparatet må tilføres nok midler.
13. Kongeørn / Havørn må ikke glemmes som skadegjørere.

Behandling i Komite kommunal utvikling - 11.02.03:

Repr. Lund foreslo følgende tillegg til rådmannens innstilling:

Nytt pkt. 0:

Med den rovdyrforvaltningen som praktiseres i dag, er det lite sannsynlig at saunæringen vil overleve på en 10 års sikt.

Pkt. nr. 5:

En opplever nå en totalfredning av rovdyra også utenfor kjerneområdene. Beitedyr og rovdyr kan ikke gå i lag, så vil ha en presisering av forvaltningen av store rovdyr både innenfor og utenfor kjerneområdene.

Pkt. nr. 9:

Utenfor kjerneområdene må terskelen for å gi fellingstillatelse, senkes betydelig. Skadegjørere må kunne tas ut raskt og effektivt etter initiativ fra den lokale viltneemnd. Fylkesmannen må gi fellingstillatelse raskt ved akutt skadesituasjon, ikke slik som nå at det gis ut betingede fellingstillatelser med krav om å finne et bestemt antall dagferske kadaver

før jakt kan iverksettes. En gitt fellingstillatelse må bli stående ut beitesesongen – denne forvaltes lokalt.

Lisensjakt på jerv fungerer ikke. Måltrettet felling i områder med skade, vil være bedre både forvaltningsmessig og som skadereduserende tiltak. Dette må forvaltes lokalt.

Uttalelse fra Komite kommunal utvikling - 11.02.03:

Rådmannens uttalelse med endringer/tillegg enstemmig vedtatt.

Nytt pkt. 0 blir pkt. 1 o.s.v. Vedtaket blir da slik:

Kommunestyret viser til de framlagte faktaopplysningene om beitenæringene i Meråker og den dramatiske rovdyrsituasjonen som man idag har i bygda. Kommunestyret slutter seg til de vurderinger som rådmannen har gjort og vil understreke følgende:

1. Med den rovdyrforvaltningen som praktiseres i dag, er det lite sannsynlig at samnæringen vil overleve på en 10 års sikt.
2. Beitenæringene har stor betydning for lokal sysselsetting i landbruket og i lokal foredlingsindustri idag og for de konkrete planene for markedsføring av lokal mat med basis i lokal kjøttproduksjon og råvarer med høy kvalitet.
3. Sauehold på grunnlag av bare innmarksbeiter betyr en halvering av næringen og stort behov for andre innsatsfaktorer som handelsgjødsel, sprøytemidler og medisiner etc.
4. Beitebruken er en nødvendighet for å opprettholde et åpent kulturlandskap og det biologiske mangfoldet og bidrar til at tekniske anlegg på gårdsbruk og setrer i kommunen blir vedlikeholdt. Kulturlandskapet sin betydning for utvikling av nye næringer må vektlegges.
5. Ved vurdering av størrelsen av rovdyrbestand, må hele områder ses under ett, uansett riksgrense / fylkesgrense / kommunegrense.
6. Det er urealistisk å tru at utmarksområdene i Norge kan deles inn i rovdyrområder og beiteområder for husdyr og rein. En opplever nå en totalfredning av rovdyra også utenfor kjerneområdene. Beitedyr og rovdyr kan ikke gå i lag, så vil ha en presisering av forvaltningen av store rovdyr både innenfor og utenfor kjerneområdene.
7. Begrepene, regulering av bestand, jakt og uttak av skadedyr må defineres i den nye meldingen.
8. Ny rovviltmelding må åpne for et mer romslig skjønn ved behandling av fellingstillatelser og erstatningssaker, og fastslå at tap utover normaltaket skal erstattes, og at det er forvaltningsmyndigheten sin plikt å føre bevis dersom det påstås at normaltapene er større.
9. Rovviltforvaltningen, må ha lokal forankring, men kostnadene må dekkes av Staten.

10. Utenfor kjerneområdene må terskelen for å gi fellingstillatelse, senkes betydelig. Skadegjørere må kunne tas ut raskt og effektivt etter initiativ fra den lokale viltneemnd. Fylkesmannen må gi fellingstillatelse raskt ved akutt skadesituasjon, ikke slik som nå at det gis ut betingede fellingstillatelser med krav om å finne et bestemt antall dagferske kadaver før jakt kan iverksettes. En gitt fellingstillatelse må bli stående ut beitesesongen – denne forvaltes lokalt.

Lisensjakt på jerv fungerer ikke. Målrettet felling i områder med skade, vil være bedre både forvaltningsmessig og som skadereduserende tiltak. Dette må forvaltes lokalt.
11. Nødvergeretten må styrkes. "Fare for angrep" må aksepteres som grunn god nok til å ta affære for å redde enkeltdyr og buskap. Gjeter og bruker sidestilles når det gjelder bruken av nødvergeretten.
12. Realisme/ jordnærhet må legges til grunn når det gjelder bruk av offentlige midler til skadeforebyggende tiltak, prosjekter for utprøving av ny teknologi og omstilling. Det bør kunne åpnes for bruk av telemetri / GPS-bjeller i ordinært tilsyn, ikke bare i forbindelse med forskningsprosjekt.
13. Virkemiddelapparatet må tilføres nok midler.
14. Kongeørn / Havørn må ikke glemmes som skadegjørere.

Behandling i Kommunestyret - 03.03.03:

Representanten Haugen foreslo følgende tillegg til punkt 1 (1. og 2. setning):

1. *Beiteretten undergraves med dagens rovdyrforvaltning. Kun en radikal endring kan redde beitenæringene. Med den rovdyrforvaltningen som praktiseres i dag, er det lite sannsynlig at beitenæringene vil overleve på en 10 års sikt.*

Haugens forslag til nytt punkt 1 ble enstemmig vedtatt.

Komiteens innstilling vedr. pkt. 2 til 14 ble enstemmig vedtatt.

Vedtak i Kommunestyret - 03.03.03:

Kommunestyret viser til de framlagte faktaopplysningene om beitenæringene i Meråker og den dramatiske rovdyrsituasjonen som man idag har i bygda. Kommunestyret slutter seg til de vurderinger som rådmannen har gjort og vil understreke følgende:

1. Beiteretten undergraves med dagens rovdyrforvaltning. Kun en radikal endring kan redde beitenæringene. Med den rovdyrforvaltningen som praktiseres i dag, er det lite sannsynlig at beitenæringene vil overleve på en 10 års sikt.
2. Beitenæringene har stor betydning for lokal sysselsetting i landbruket og i lokal foredlingsindustri idag og for de konkrete planene for markedsføring av lokal mat med basis i lokal kjøttproduksjon og råvarer med høy kvalitet.

3. Sauehold på grunnlag av bare innmarksbeiter betyr en halvering av næringen og stort behov for andre innsatsfaktorer som handelsgjødsel, sprøytemidler og medisiner etc.
4. Beitebruken er en nødvendighet for å opprettholde et åpent kulturlandskap og det biologiske mangfoldet og bidrar til at tekniske anlegg på gårdsbruk og setrer i kommunen blir vedlikeholdt. Kulturlandskapet sin betydning for utvikling av nye næringer må vektlegges.
5. Ved vurdering av størrelsen av rovdyrbestand, må hele områder ses under ett, uansett riksgrense / fylkesgrense / kommunegrense.
6. Det er urealistisk å tru at utmarksområdene i Norge kan deles inn i rovdyrområder og beiteområder for husdyr og rein. En opplever nåen totalfredning av rovdyra også utenfor kjerneområdene. Beitedyr og rovdyr kan ikke gå i lag, så vil ha en presisering av forvaltningen av store rovdyr både innenfor og utenfor kjerneområdene.
7. Begrepene, regulering av bestand, jakt og uttak av skadedyr må defineres i den nye meldingen.
8. Ny rovviltmelding må åpne for et mer romslig skjønn ved behandling av fellingstillatelser og erstatningssaker, og fastslå at tap utover normaltapet skal erstattes, og at det er forvaltningsmyndigheten sin plikt å føre bevis dersom det påstås at normaltapene er større.
9. Rovviltforvaltningen, må ha lokal forankring, men kostnadene må dekkes av Staten.
10. Utenfor kjerneområdene må terskelen for å gi fellingstillatelse, senkes betydelig. Skadegjørere må kunne tas ut raskt og effektivt etter initiativ fra den lokale viltneemnd. Fylkesmannen må gi fellingstillatelse raskt ved akutt skadesituasjon, ikke slik som nå at det gis ut betingede fellingstillatelser med krav om å finne et bestemt antall dagferske kadaver før jakt kan iverksettes. En gitt fellingstillatelse må bli stående ut beitesesongen -- denne forvaltes lokalt.

Lisensjakt på jerv fungerer ikke. Målrettet felling i områder med skade, vil være bedre både forvaltningsmessig og som skadereduserende tiltak. Dette må forvaltes lokalt.
11. Nødvergeretten må styrkes. "Fare for angrep" må aksepteres som grunn god nok til å ta affære for å redde enkeltdyr og buskap. Gjeter og bruker sidestilles når det gjelder bruken av nødvergeretten.
12. Realisme/ jordnærhet må legges til grunn når det gjelder bruk av offentlige midler til skadeforebyggende tiltak, prosjekter for utprøving av ny teknologi og omstilling. Det bør kunne åpnes for bruk av telemetri / GPS-bjeller i ordinært tilsyn, ikke bare i forbindelse med forskningsprosjekt.
13. Virkemiddelapparatet må tilføres nok midler.
14. Kongeørn / havørn må ikke glemmes som skadegjørere.

Bakgrunn:

Kommunestyret har tidligere behandlet interpellasjon angående rovdyrproblematikken lokalt, jfr. K-sak 093/02. Det ble da fattet vedtak om at kommunestyret ville følge opp saken gjennom en uttale /innspill til rovviltmeldingen.

Den nye rovviltmeldinga - mandat og spørsmål til diskusjon:

Ved behandlingen av Innstilling til Stortinget nr. 110 (2000-2001) 25. januar 2001 ba Stortinget Regjeringen legge fram en ny stortingsmelding om rovdyrforvaltningen, senest innen utgangen av 2003.

Rovviltmeldingen skal:

1. bygge på internasjonale miljøkonvensjoner
2. gjennomgå bestandsutviklingen og erfaringer med ulike forvaltningsmodeller
3. gjennomgå erfaringene med erstatningsordningene
4. sørge for økt vektlegging av forebyggende tiltak og bestandsregistreringer

Viktige problemstillinger

I følge flertallet i energi- og miljøkomiteen i Stortinget bør meldingen bygge på internasjonale miljøkonvensjoner, herunder Bern-konvensjonens forpliktelser og hovedlinjene i rovdyrpolitikken. Komiteens flertall peker blant annet på at følgende spørsmål bør vies særlig oppmerksomhet:

1. En gjennomgang av bestandsutviklingen for rovdyr og erfaringer med ulike forvaltningsmodeller, samt prognoser for bestandsutviklingen fremover og eventuelle konsekvenser for bestandsforvaltningen. Her bør det fokuseres på forvaltningsområdet for ulv, samt bruken av kjerneområder for bjørn og eventuelt jerv.
2. En gjennomgang av erfaringene med forsøksordningene med lokal medvirkning i forvaltningen, og tilleggelse av myndighet på forvaltningssiden til fylkesorganer.
3. En gjennomgang av erfaringene med erstatningsordningene slik disse ble endret i forbindelse med Stortingets behandling.
4. Uttak av rovdyr utenfor kjerneområdene og av skadedyr der beslutning om felling er tatt, har vist seg å være vanskelig, noe som skaper uforutsigbarhet for næringsutøvere i rovdyrberørte områder.
5. Reindriftsnæringen er blitt svært hardt belastet, bl.a. som følge av økningen i rovdyrbestandene. Nye tiltak er nødvendig.
6. Bestandsregistreringen må styrkes ytterligere for å motvirke at konfliktnivået vedvarer og øker på dette området. Dette er også spørsmål som må følges opp i framtidige budsjetter.
7. Store tap av bufe og tamrein, samt voksende konfliktnivå tilsier en ytterligere opptrapping av forebyggende tiltak.

Internettside "rovviltmelding .no"

Miljøverndepartementet har invitert til innspill på brei basis, blant annet gjennom egen internettside. Departementet har formulert følgende spørsmål som de vil ha synspunkter på:

1. Hvor store rovdyrbestander skal vi ha for å sikre artenes overlevelse?
2. I hvilke områder av landet skal de ulike rovdyrbestandene være?
3. Hvordan skal vi tilpasse sauehold og tamreindrift i områder der vi ønsker faste bestander av store rovdyr?
4. Hvordan skal lokalsamfunn leve med rovdyr?

5. Hvordan skal vi forvalte rovdypene i områder der vi ikke ønsker faste bestander av store rovdyp?
6. Hvordan skal vi utforme virkemidler (erstatninger, forebyggende tiltak, felling etc) som gjør at vi kan nå målene med lavest mulige konflikter?

Frist for innspill til den nye rovviltmeldinga er satt til 1.mars 2003.

Den nye rovviltmeldingen i forhold til framlagt Stortingsmelding nr. 12 (2002-2003) om Dyrehold og dyrevelferd:

Under kommunens arbeid med innspill til den nye rovviltmeldinga fikk man også tilgang til den nye Stortingsmeldingen om dyrehold og dyrevelferd. Enkelte deler av denne berører også problematikken rundt beitenæringene og rovdypforvaltningen i Norge. Dette framkommer som forslag om bruk av landbrukspolitiske virkemidler som sikrer større skille mellom rovvilt og beitedyp og muligheter for innføring av forskrift som presiserer ansvar med tilsyn av dyr på beite. Regjeringen foreslår etablering av adskilte områder for beitedyp og rovdyp, fellesbeitetiltak med inngjerding av beitedyp, gjeting og tidlig nedsanking, omlegging av drifta mv.

Det pekes også på en del forhold med dagens driftsopplegg som bidrar positivt til sauens velferd, herunder fri beiting, helsekortordning for sau og næringas handlingsplan for dyrevelferd.

Av dyrevernmeldingen framgår at rammebetingelsene for reindriften skal vektlegge at tradisjonell reindrift skal drives slik at det er overensstemmelse mellom beitedyp og beiteressurser. Tap ved beitekriser og på grunn av rovdyp skal reduseres. Det foreslås at kalvingsområdene skal bli beskyttet mot rovvilt, Spesielle krav til gjeting fra kalving til merking skal vurderes i forbindelse med rovviltmeldingen. Det slås fast at ulv ikke skal kunne etablere seg i beiteområder for tamrein.

Lokale forhold:

Gårdsbrukene i Meråker er alle å betrakte som småbruk. Totalt jordbruksareal inklusive innmarksbeite er ca 11.000 daa. Det er nå bare 16 mjølkeprodusenter igjen og noen få besetninger med ammekyr / kjøttproduksjon på storfe. Korn- og potetproduksjon (1100 daa + 150 daa) er begrenset til de lette jordartene langs Stjørdalselva.

Gårdsbrukene har små ressurser utenom innjorda. Den gårdsskogen som finnes er jevnt over i størrelsesorden 100 - 300 daa pr. bruk.

Den store grunneieren er AS Meraker Brug som eier ca 90 % av kommunens areal og 80 % av produktivt skogareal. Dette foretaket satser nå stadig mer på salg og bortfeste av hyttetomter og eksklusivt bortleie av jakt og opplevelser. Dette gir inntekter som i liten grad har kommet den lokale landbruksnæringen til gode.

På Meraker Brugs eiendommer hviler det beiteretter og seterretter. Fram til 2. verdenskrig var det utstrakt setring. Denne driftsmåten opphørte på tradisjonelt vis omkring 1960. Men mange seteranlegg er idag utgangspunkt for utnyttelse av utmarksbeitet til sau.

Utnyttelse av denne beiteretten er den eineste muligheten som lokal landbruksnæring har til å bruke utmarka som ressurs. Utmarksbeitet i Meråker gir grunnlag for drifta på ca. 40 gårdsbruk. Det sleppes totalt ca. 2400 sau og 3 600 lam på beite hvert år.

Det sleppes også ungdyr og sinakyr på utmarksbeite. Dette tallet er i størrelsesorden 70-80 dyr. Det er ikke stadfestet rovdyrskade på storfe, men ved en del anledninger er ungdyr skremt på avveie og funnet igjen langt av lei. Mistenkelig dødsfall på storfe og svin som gikk ute i innhegning er registrert, uten at det er blitt registrert som rovdyr skade.

Utmarksområdene i Meråker er dessuten grunnlag for 5 driftsenheter i Feren Reinbeitedistrikt på nordsida av hoveddalføret og 9 driftsenheter i Essand Reinbeitedistrikt på sørsida av hoveddalføret.

Statistikk:

På grunnlag av opplysninger som er kommet fram gjennom ordningen med "Tilskott til organisert beitebruk har kommunens landbruksforvaltning utarbeidd tapsstatistikk for de enkelte beiteområdene helt ned på buskapsnivå og for kommunen under ett. Statistikken går tilbake til 1984. Statistikken ajourholdes hver høst, (excel-filer) og samles dessuten i eget hefte.

Materialet viser en dramatisk økning i tapet av sau/lam på beite for Meråker sett under ett. Antall dyr som kommer bort stiger nødvendig vis ikke, men %-andelen i forhold til sleppte dyr har økt. Enkeltoområder og enkelt-år har skilt seg ut i drastisk retning. 1. året med bjørneskade i nyere tid var i 1989. Det har vært en merkbar økning i tapstallene fra midten av 1990-tallet.

Sesongen 2002 var tapet for sau og lam henholdsvis 8,88 % og 9,90 % som et gjennomsnitt for hele Meråker. Det vises til tabell nedenfor. For enkeltbesetninger var tapet av voksne dyr oppe i over 30 %.

År	Sleppte dyr		Tapte dyr		Taps %		Sleppt	Tap
	Sau	Lam	Sau	Lam	Sau	Lam	Totalt antall	Totalt antall
1984	947	1263	11	65	1,16	5,15	2210	76
1985	1120	1631	15	104	1,34	6,38	2751	119
1986	1120	1605	20	141	1,79	8,79	2725	161
1987	1161	1809	13	89	1,12	4,92	2970	102
1988	1176	1840	17	97	1,45	5,27	3016	114
1989	1329	1929	91	177	6,85	9,18	3258	268
1990	1496	2284	23	133	1,54	5,82	3780	156
1991	1881	2765	34	228	1,81	8,25	4646	262
1992	2057	3105	33	164	1,60	5,28	5162	197
1993	2162	3322	34	224	1,57	6,74	5484	258
1994	2261	3521	38	270	1,68	7,67	5782	308
1995	2443	3789	47	314	1,92	8,29	6232	361
1996	2505	4025	49	475	1,96	11,80	6530	524
1997	2591	3969	62	430	2,39	10,83	6560	492
1998	2617	4184	190	548	7,26	13,10	6801	738
1999	2538	3970	157	484	6,19	12,19	6508	641
2000	2416	3608	97	490	4,01	13,58	6024	587
2001	2377	3683	112	420	4,71	11,40	6060	532
2002	2353	3404	209	337	8,88	9,90	5757	546

Trenden som framgår ved beregning av 5 års gjennomsnitt, illustrerer dramatikken i situasjonen for saueholdet i Meråker:

År	Sleppte dyr		Tapte dyr		Taps %		Sleppt	Tap
	Sau	Lam	Sau	Lam	Sau	Lam	Totalt	Totalt
1984-88	5524	8148	76	496	1,38	6,09	13672	572
1985-89	5906	8814	156	608	2,64	6,90	14720	764
1989-93	8925	13405	215	926	2,41	6,91	22330	1141
1990-94	9857	14997	162	1019	1,64	6,79	24854	1181
1991-95	10804	16502	186	1200	1,72	7,27	27306	1386
1992-96	11428	17762	201	1447	1,76	8,15	29190	1648
1993-97	11962	18626	230	1713	1,92	9,20	30588	1943
1994-98	12417	19488	386	2037	3,11	10,45	31905	2423
1995-99	12694	19937	505	2251	3,98	11,29	32631	2756
1996-00	12667	19756	555	2427	4,38	12,28	32423	2982
1997-01	12539	19414	618	2372	4,93	12,22	31953	2990
1998-02	12301	18849	765	2279	6,22	12,09	31150	3044

I allfall av 3 av de 4 store rovdyra er representert i Meråker. I tillegg har vi også ørn, herunder også havørn i hele kommunen. Det er også sommeren 2002 gjort synsobservasjoner av ulv. Men i hovedsak er det jerv og bjørn som forvolder den største tapene av beitedyr.

Reindriftsnæringa i Feren og Essand Reinbeitedistrikter har hatt de samme problemene som bufe-næringa.

Dyreverntiltak og tapsforebyggende tiltak i regi av beitenæringa:

Bedret dyrehelse:

I ett av beiteområdene (Kirkebyfjellet) var det gjennom en del år problem med store tap av lam som følge av alveld. Problemet var meget lokalt. Deler av dette området fikk også radioaktivt nedfall etter Tsjernobylulykken i 1986. Også et mindre område på framsida av Fonnfjellet (beiteområdet Torsbjørkdal vest) fikk problemer med radioaktivitet etter Tsjernobylulykken.

De aktuelle sauebøndene har tatt disse problemene på alvor og drevet systematisk utvelgelse av dyr for å flytte dyra over på andre områder og har lyktes med dette. I så måte har næringa tatt fatt i dyrehelsesproblemet knyttet til overnevnte problem. De tap som idag finnes i disse beiteområdene må således i større grad skyldes andre årsaker.

De fleste saebrukerne er med i husdyrkontrollen, Den faglige delen av næringsvirksomheten, herunder også det som går på dyras helse og velferd blir godt ivaretatt. Dyr som av en eller annen årsak er i for dårlig kondisjon, blir holdt heime om sommeren.

En saebruker hadde et par år problemer med kopperforgiftning på voksne sau. Årsaken viste seg å ligge i at "rødsand" fra tidligere gruvedrift var brukt som toppdekke på en gammel fotballplass som senere var blitt dyrket opp. Det å la være å bruke denne parsellen til beite vår og høst var nok til å eliminere problemet.

Tilsyn:

Tilsynet med sau på beite har vært intensivert de siste årene. Den enkelte sauebruker har brukt mere tid på tilsyn og Meråker Beitelag har leid inn arbeidskraft til ekstra tilsyn i beitetida.

Tidlig nedsanking:

Tidligsanking ble tatt i bruk sommeren 2002 i områdene mellom E-14 og Torsbjørka (Meråker Sør). Det ble da gitt kompensasjon for økt forbehold fra heimearealer, og noe støtte til leie av hjelp for raskest mulig nedsanking.

Kommunale tiltak/ felles tiltak:

Beiteplanen:

Kommunen fikk i 1997 utarbeidet er beiteplan for Meråker. Planen omfattet både reindrift og bufe-næring. Rovdyrproblematikken var en av de viktigste utfordringene som ble nevnt i planen og som krevde oppfølging.

Telemetriundersøkelse:

Meråker har aldri tilhørt noe kjerneområde for jerv. Men jerven har etterhvert blitt en betydelig skadegjører i hele kommunen, men spesielt i beiteområdet Feren - Langen i norddelen av kommunen.

Det har vært vanskelig å få forståelse for problemet og størrelsen av det. Omfanget av tap som følge av fredet rovvilt og spesielt jerv ble dokumentert gjennom telemetriundersøkelsen sommeren 2001. Meråker kommune var oppdragsgiver for telemetriundersøkelsen. Den ble finansiert ved tilskott fra

- Nord-Trøndelag Fylkeskommune / SND,
- Fylkesmannen i Nord-Trøndelag / Midler til skadeforebyggende tiltak,
- Meråker kommune / Kraftfondet,
- Meråker Utvikling AS / Kraftfondet,
- Lokal beitenæring
- Høgskolen i Nord-Trøndelag.

Høgskolen i Nord-Trøndelag/ NINA v/ Tor Kvam var faglig ansvarlig for gjennomføringen. Prosjektet hadde et budsjett på vel kr. 450. 000. Finansiering av prosjektet var ikke noen enkel sak. Det måtte drives direkte "lobby-virksomhet" overfor bevilgende myndigheter på fylkesnivå.

Rapporten viser at 73 % av tapene av lam i det aktuelle området skyldes fredet rovvilt, vel 50 % skyldtes jerv.

I forkant av denne undersøkelsen hadde spesielt en saueier hatt meget store tap av lam, opp til over 50 % og meget store problemer med å dokumentere disse tapene, slik at bare en brøkdel av tapene ble erstattet. Brukeren ble sittende igjen med en egenandel tilsvarende et "normaltap" som for 3 år var i størrelsesorden 20% , 30 % og 40% på lam. I 2001 (etter telemetriundersøkelsen) ble utbetalinger av erstatninger noe mer normale for denne saueieren.

Det kan sikkert reises spørsmål om det var rett å bruke så store ressurser for å klarlegge tapsårsakene i dette tilfellet. Men så lenge man fra lokalt hold møtte så liten forståelse for problemet på regionalt forvaltningsnivå, var det ingen annen utveg.

Erfaringene har vist at det som bygdefolk vet om sammenhenger i naturen utifra års erfaring og kunnskapsoverføring mellom generasjoner, må forvaltningen ha inn gjennom store utgreiinger, statistikker og tabeller.

Arbeid opp mot sentralt kontaktnett:

Det er fra Meråker kommune oversendt faktiske dokumentasjoner som vil kunne brukes av fellesskapet gjennom Utmarkskommunenes Sammenslutning (USS). Det lokale sauavslaget har dessuten henvendt seg videre opp i sitt system for å redegjøre for den lokale situasjonen. Både beitenæringa og kommunen var representert på fellesmøte i Tydal den 28.11.2002 der temaet var oppsummering av siste beitesesong

Det vurderes også å arbeide mer partipolitisk med saken.

Henvendelser til Miljøverndepartementet:

Meråker inngår heller ikke i kjerneområdet for bjørn i Nord-Trøndelag, men hyppigheten av skader på sau som skyldes bjørn, tiltar. Det er registrert vesentlig skade på grunn av bjørn i årene 1989 -1998- 1999 - 2000 - 2002. Det ble skutt bjørn på slutten av beitesesongen 1989. I 2000 ble det registrert stor skade allerede ved beiteslipp. Fellingstillatelse ble gitt, og skadene dette året ble mindre enn både året før og året etter.

Meråker kommune søkte i midten av september 2002 om lisensjakt på bjørn i et avgrenset område. Søknaden var foranlediget av meget store tap av sau i dette området. Jakta var tenkt samordnet med elgjakta 2002. Subsidiært ble det søkt om felling av skadedyr på vårsnøen 2003 evt. i god tid før lauvet kommer og sauen blir sleppt på beite. Uttak skulle da skje på grunnlag av DNA- sporinger i 2002 og 2003.

Departementet har oversendt saken til Direktoratet, som i brev av 20.12.2002 har gitt avslag på søknaden om lisensjakt. I avslaget henvises det til at det ikke er store nok bestander til å kunne ha lisensjakt på bjørn. Direktoratet avventer retningslinjer som vil komme fram gjennom den nye rovviltmeldingen. **Uttak av dyr på grunnlag av DNA-sporinger blir ikke kommentert i brevet.**

Kommunen ba videre i henvendelsen til Miljøverndepartementet om et møte for å kunne legge fram de problemene som den lokale beitenæringa har. Det er purret i denne saken, men svar har uteblitt.

Statlige mål for rovviltforvaltningen:

Stortinget har i St.melding 35 (1996-97) vektlagt et 2-sidig mål for rovviltforvaltningen. Forvaltningen skal bidra til å sikre levedyktige bestander av de 4 store rovdyra i Norge. Samtidig skal det være mulig å drive et aktivt beitebruk med sau og rein på grunnlag i beiteressursene i utmarka. Forvaltningen av viltbestandene skal skje på en slik måte at det kan drives forsvarlig jordbruksdrift og reindriftsnæring innenfor akseptable økonomiske rammevilkår.

Regional rovviltforvaltning - lokal erfaring:

Lokalt er man av den oppfatning at Direktoratet og Miljøvernavdelingen hos Fylkesmannen ikke har praktisert en rovviltforvaltning som er i samsvar med Stortingets intensjoner, idet hensynet til at det skal kunne drives en økonomisk forsvarlig beitenæring ikke er blitt vektlagt nok. Her nevnes en del forhold:

Sein saksbehandling:

Det gis ikke svar på henvendelser innen rimelig tid, det foregår nærmest trenering av saker. Det vises til sak vedrørende midler til skadeforebyggende tiltak og søknad om utvidet jakttid på jerv osv som er fremmet fra Meråker, og at svar er kommet først etter mange måneder.

Tvilsom utvisning av skjønn i forbindelse med forvaltningen av rovviltet:

Det ble bare gitt betinget fellingstillatelse på bjørn sommeren 2002 da problemet meldte seg i beiteområdet Fossvatna - Vatnelvdalen - Gåsdaalen og tilgrensende områder Dalvola og Stordalen -Tevelaldalen.

Krav til funn av ytterligere døgnferske kadaver, førte til trafikk i terrenget og jaging av sau og bjørn i stedet for iverksettelse av effektive tiltak. I ettertid ser man at 80 % av sauen og 50 % av lamma som kom bort i Meråker, nettopp ble borte i disse områdene. I antall betyr dette 168 sau av 209 totalt og 176 lam av 237 totalt.

Handteringen av denne saken oppfattes dithen at forvaltningen har like streng, om ikke strengere holdning til å gi fellingstillatelser /effektuere fellingstillatelser utenfor kjerneområdet sammenliknet med kjerneområdet. Opplegget kan synes som en trenering av saken, slik at tiden skal gå og beitesesongen skal lakke mot slutten, og slik at heimsanking blir det mest praktiske tiltaket. Bjørnen ble berget denne sesongen også, og forvaltningsmyndigheten kan puste lettet ut. Men for sauenæringa venter en ny sommer med de samme problemene.

I rettferdighetens navn må det dog nevnes at det i de andre år har gått lettere å få fellingstillatelse for uttak av skadebjørn.

Tvilsom forvaltning av økonomiske virkemidler:

Kommunen sendte søknad om midler til videreføring av telemetrisprosjektet med noe ekstra tilsyn, subsidiært ekstraordinært tilsyn i hele kommunen som skadeforebyggende tiltak i 2002, jfr. kommunens brev av 31.11.2001 til Fylkesmannens Miljøvernnavdeling. Behandlingen tok meget lang tid, og endte med avslag i slutten av mai 2002.

Midler til ekstraordinært tilsyn er ikke blitt frigjort før etter at skade er skjedd, og da er det ikke enkelt å skaffe habilt mannskap. Kommunen har påpekt overfor Miljøvernnavdelingen at det hadde det vært en fordel om midler til ekstraordinært tilsyn kunne stilles til rådighet på et tidligere tidspunkt, dette for å kunne organisere opplegget og sikre seg gode fagfolk. Slike saker burde ha vært klargjort **før** beitesesongen Når midler først blir fristilt etter at skaden er oppstått, blir det til at brukeren selv må gjøre det meste av arbeidet. Andre gjøremål på eiendommene, både onnearbeid og vedlikeholdsarbeider må utsettes evt. gjøres ved innleide entreprenører / handtverkere. I de fleste tilfellene blir vedlikeholdsarbeider utsatt, fordi det heller ikke blir økonomi til å foreta arbeidet.

Tvilsom forvaltning når det gjelder rovdyrerstatninger:

Bøndene er blitt sittende igjen med "normaltap" som ikke hører heime i virkeligheten. Det vises til bakgrunn for gjennomføring av telemetrisprosjektet.

Brev fra forvaltningsmyndigheten er også formulert på slik måte at det må oppfattes som mistru til den enkelte næringsutøver og næringa som helhet, en regelrett stempling som dårlige yrkesutøvere både faglig og etisk.

Tvilsom vurdering av størrelsen av jervbestanden i området og fastsetting av kvoter for lisensjakt:

Lokal saunæring eller reindriftsnæring hadde gjennom en årrekke problemer med å få aksept for at jerven var en stor skadegjører. I forbindelse med forvaltning av jerven blir det stadig vekk henvist til "kjærlighetsvegen" eller den korridorene som skal være langs grensen mot Sverige for at det skal kunne utveksles gener mellom den nordlige og sørlige stammen av jerv. Og det praktiseres et meget strengt vern av jerven i disse områdene, selv om det her er snakk om viktige områder for reindriftsnæringen, og at områdene heller aldri inngikk i kjerneområdet for jerv.

Det vises da til sak vedrørende fastsetting av kvotene for lisensjakt på jerv i sesongen 2002-2003, da Direktoratet satte til side vedtak gjort av jervnemda for Nord-Norge og Nord-Trøndelag og reduserte kvoten for uttak i Nord-Trøndelag fra 4 +1 dyr til 3 dyr. Dette er rein overkjøring av lokalsamfunn og fagutvalg.

Videre vises at det i kommunene Selbu og Tydal (Sør-Trøndelag) ikke ble åpnet for lisensjakt i sesongen 2002-2003, dette til tross for mange observasjoner av jerv og dokumenterte skader forvoldt av jerv. Kommunegrensen mellom Meråker og disse nabokommunene går i fjellområdene, og det hadde vært naturlig at grensene for jakt fulgte dalførene. Det er grunnlag for å etterlyse dialogen og samarbeid om organiseringen på tvers av fylkesgrenser.

Usikkerhet vedrørende Statens Naturoppsyn (SNO) sin rolle i lokal miljøforvaltning:

Vi har også erfaring med at de retningslinjene som rovviltkontaktene følger når det gjelder dokumentasjon av skade på bufe og rein, bidrar til at tapsårsaken i for mange tilfeller blir registrert som "sannsynlig fredet rovvilt" uten at konkret skadegjører blir fastslått. Dette har nok ikke noen betydning for erstatningsoppgjør, men forholdet medfører at statistikker over tapsårsaker blir misvisende. Sikkerheten av de registreringer som gjøres, graderes og kanskje heller ikke på rett nivå, for det er forskjell på uttrykkene "usikker" – "sannsynlig" – "sikker" og "dokumentert".

I vår kommune har vi brukbart kjennskap til det som foretas av registreringer, idet den kommunale miljøvernetaten får informasjon fra de lokale SNO-kontaktene. Men ellers er det grunn til å stille spørsmål om SNO kan bli en "Stat i staten", som i for stor grad rapporterer opp i eget system og at informasjonen ut til lokal miljøforvaltning blir for tilfeldig.

Statens ansvarsfraskrivelse vedrørende kostnader med organisering av jakt:

Det er ikke blitt fristilt statlige midler til avlønning av lokale jegere for å være med på bjørnejakt og stille hunder til disposisjon. Bare de såkalte ekspertene er lønnet.

Ved bjørnejakta i 1998 ble opplegget basert på frivillighet. Slikt kan kanskje gå an i begynnelsen da dette med felling av skadedyr kan virke spennende, men neppe i lengden. Det stilles krav til både jegere og hunder, og man kan ikke forvente at folk stiller seg til disposisjon uten vederlag.

I Meråker har man hittil ikke brukt kommunale midler til avlønning av jegere. Man kjenner til at andre kommuner har valgt dekke kostnader til jaktlag og ikke fått dette dekket.

Konsekvenser for beitenæringene og lokalsamfunnet / bygda:

I Meråker skjer det en stadig tilførsel av rovdyr fra nord, øst og sør. Som grensekommune blir man prisgitt den rovdyrpolitikk som drives både på svensk og norsk side.

Økonomi og sysselsetting:

I Meråker har en større sauebruker sluttet på grunn av store tap og erstatninger som på langt nær dekket opp rovdyr tapet. Flere avviker nå i løpet av høsten/vinteren 2002-03. Andre er i en "vente- og se- situasjon". Kanskje er det de dyktigste og de som ikke har for mye gjeld, som slutter først. De som har lite av andre alternativer til inntekter og som har bundet stor kapital i bygninger, buskap og utstyr, prøver å holde ut.

Når de som har hatt størst problemer slutter, flytter rovdyra over til tilgrensede beiteområder. Dette er også erfaringen fra andre kommuner og i fra områder der det er igangsatt forebyggende tiltak. De som grenser inntil får økte problemer.

Stort tap medfører at det blir behov for større påsett av livlam. Det er ikke så mange å velge i, det tar år for å få opp gjennomsnittsproduksjonen, og års avlsarbeid går tapt. Tapet reknet i antall dyr er en ting, men stadig stress på beitet, medfører lavere slaktvekter på de dyra som kommer heim også.

Stress har ført til at sau og lam er kommet bort fra hverandre. Dyr er kommet helt på vidvanke og blitt gjenfunnet i andre beiteområder og andre kommuner. Ordinært tilsyn og sanking er blitt meget arbeidskrevende og kostbar. Det medgår arbeidstid som kunne ha vært brukt til andre driftsformål på bruket, vedlikehold eller inntektsgivende arbeid utenom bruket. **De psykiske belastningene som de store tapene, lidelsene og de økonomiske problemene medfører for bøndene, må tas alvorlig.**

For Meråker er et viktig å beholde de arbeidsplasser som finnes i beitenæringa, men tap som skyldes fredet rovvilt er nå blitt så vesentlig at det truer den lokale beitenæringa og sysselsettinga der. Beitenæringa lokalt og regionalt gir også grunnlag for en eksisterende foredlingsbedrift i Meråker og for planlagte framtidige nisjeproduksjoner / produkter av lokal mat. Øvrige ringvirkninger av landbruksnæringa må ikke undervurderes.

Rekruttering og holdninger /etikk:

Rovdyrsituasjonen og problemene i forhold til økonomi, dyreetikk og psykisk belastning stimulerer heller ikke rekrutteringa til næringa. Mange stiller seg spørsmålet som Meråker er i ferd med å bli "ett nytt Lierne". Der er det de som driver seriøst, som slutter med beitenæringa først. De som overlever, overlever på ymse prosjekt og tilskottsmidler. Men folkemat blir ikke produsert, jfr. de låge lamvektene

Til sammenlikning har Meråker et mer allsidig næringsliv og ligger mer sentralt, men befolkningen har en høy gjennomsnittsalder, **jfr. at Meråker er den kommunen i Norge som har den høyeste andelen av eldre over 67 år.**

Kultur, kulturlandskap og biologisk mangfold:

Beiting er avgjørende for skjøtselen av kulturlandskapet og det biologiske mangfoldet. Beitenæringa har bidratt til at småbrukene og setrene blir holdt i hevd, dette gjelder både arealmessig og bygningsmessig.

Gårdbrukeren skal ta i bruk gårdens ressurser for å skape virksomhet og sysselsetting i utkant-Norge, jfr. landbruksmeldinga. Ressursene utenom innmarka i Meråker, er nettopp beiteretten / beiteressursen. For den samiske befolkningen er reindrifta en viktig kulturbærer.

Kulturlandskapet er et viktig grunnlag for servicenæringer knyttet til idrett, helse og reiseliv og for folks bolyst, og er et viktig bidrag til å skape en levende bygd.

Naturvern, det motsatte av bygdevern ?

Det er bygdefolks bruk av naturen og kommunene sin forvaltning av naturen som har gjort at store arealer idag legges ut til nasjonalparker, slik også i Meråker. Men naturvernpolitikken generelt, herunder etablering av nasjonalparker som legger restriksjoner på alternativ utnyttelse av utmarksområdene, og rovdyrpolitikken spesielt, slik den idag forvaltes gjennom Fylkesmannsembetet, er et hinder for lokalt næringsliv.

Infrastrukturen som er viktig for fast bosetting bygges ned i takt med rasjonaliseringen i postverket, televerket, statlige etater og kommunenes strammere økonomi. "Levende bygder" vil bli kun fine ord uten innhold.

Ved fraflytting er det som regel de ressurssterke og kreative som flytter, og det er disse som egentlig skulle ha vært de aktive i all lokal virksomhet.

En ytterste konsekvens av dagens rovdyrforvaltning sett sammen med andre forverrede rammevilkår for landbruket, endret konsesjonslovgivning, er at småbrukene går over til å bli fritidseiendommer. De vil bli solgt i et fritt marked til kjøpere som har et annet inntektsnivå og annen betalingsevne enn det landbruket og bygdenæringer kan gi. Dette vil sannsynligvis i større grad skje i bygder der gårdsbrukene har egne utmarksstrekninger og jaktrettigheter som medfølger. I Meråker er det allerede kapitalinteressene som eier utmarka. Ressursene i bygde-Norge vil i stadig større grad bli brukt til fritids-sysleri for "Guttene på Aker Brygge" og mindre til matproduksjon, bygdenæringer eller annen næringsvirksomhet. Bygdefolket blir i beste fall forpaktere, leilendinger ("Sherpaer") med liten eller ingen råderett over lokale ressurser.

Vurdering:

Lokalt har man registrert en meget stor økning i rovdyrbestanden og en tilspisset konflikt mellom rovviltforvaltningen i regionen og den lokale beitenæringa. Rovdyrsituasjonen og følgeskadene av den er nå blitt en stor trussel for lokal sysselsetting og bosetting.

Beitenæringas og kommunens initiativ overfor miljøforvaltningen regionalt og sentralt synliggjør at man lokalt tar dagens rovviltforvaltning på alvor, og at situasjonen for lokal beitenæring er dramatisk. **Utifra den erfaring man har her i Meråker når det gjelder dagens rovviltforvaltning, anser man å ha grunnlag for å gi uttale til den nye rovviltmeldingen og har forhåpninger om at man blir tatt på alvor.**

Dagens rovviltmelding har som målsetting å sikre levedyktige bestander av de 4 store rovdyra samtidig som det skal kunne drives forsvarlig jordbruksdrift og reindriftsnæring innenfor akseptable økonomiske vilkår.

Det er vår erfaring at forvaltningsregimet ikke bare er i utakt med beitenæringa, men også at forvaltningen gjennom sin praksis og utøvelse av skjønn opptrer i strid med de overordna føringene som ligger i dagens rovviltmelding. Vi har gjennom vår erfaring konstatert at den to-sidige målsettingen ikke er nådd hva angår akseptable økonomiske rammevilkår for beitenæringa. Det kan også reises tvil om en slik motstridende målsetting i det heletatt lar seg gjennomføre

Dersom intensjonene i dagens rovviltmelding skal videreføres i den nye meldinga, er det viktig at Staten "rydder i eget hus".

De innleggene som er framkommet på Miljøverndepartementets internettside som svar på de 6 ledespørsmålene, er skremmende lite nyansert. Det er en stor overvekt at innlegg som er en

ren og skjær hetsing og mistru til beitenæringene. Både saueiere og reneiere stemples nærmest som "moralsk degenererte" og "faglig inkompetente" mennesker som spekulerer i økonomiske overføringer som gis over jordbruksavtalen / reindrifftsavtalen og i erstatninger for rovdyrtaap.

Nå kan det vel sies at det er kritikerne som er flinkest til å bruke media, men når Miljøverndepartementet da nederst på siden hevder at usaklige innlegg ikke vil bli tatt inn, da underes vi på om redaktøren har den rette kompetansen til å vurdere de innlegg som er kommet med.

Lokalt har man den erfaring at de aller, aller fleste av sauebøndene og reneierne driver seriøst og utøver sin næring på en etisk og faglig god måte, og ønsker å presisere dette overfor miljøverndepartementet og Stortinget.

Det er også registrert hets mot deltidsbrukerne, med forslag om at disse ikke bør motta støtte over jordbruksavtalen eller fra erstatningsordninger. Det at de fleste av sauebrukerne i f.eks. Meråker har annet arbeide som hovedinntekt har sammenheng med bruksstørrelsen / ressursene som ligger til brukene. Selv de som i utgangspunktet har nok arbeide heime, er blitt tvunget ut i lønnet arbeide for å kunne berge økonomien. En rekner med at disse forholdene er like relevante i resten av bygde-Norge.

Med hensyn til utøvelse av tilsyn og sanking, er det rett og slett en fordel at det er flere brukere / brukerfamilier å fordele dette arbeidet på. Nedgang i antall brukere vil også redusere det faglige miljøet. Det kan rett og slett være en styrke for lokal landbruksnæring at utøverne også har annen yrkeserfaring /utdannelse i tillegg, og evner å se problemene / utfordringene fra flere innfallsvinkler. **Man avviser den "splitt- og hersk- taktikken" som enkeltpersoner og politiske organisasjoner legger opp til.**

Rovviltpolitikken må settes inn i en distriktpolitisk sammenheng, der lokalsamfunnet og lokalt næringsliv ikke blir overkjørt av storsamfunnet og grupperinger med ekstreme holdninger.

I Meråker har man ikke satset på noen inngjerding av beiteområder eller gjeterhund-prosjekt. Utmarka skal også være for annet vilt og for allmennheten. Gjerder vil med stor sannsynlighet bidra til nye konflikter med andre interessegrupper. Resultat fra forsøk som er gjort andre steder i landet er heller ikke ubetinget positive. En ting er å berge livet til dyra, noe annet er om dette skjer på en måte som er akseptabel utifra dyrevernhensyn og er økonomisk forsvarlig. Her tenkes på stress og direkte utsulting av dyr på beite. Det produseres kjøtt av så dårlig kvalitet at det ikke har noe på markedet å gjøre.

Så godt som alle utmarksarealene i kommunen nyttes til beiteområder. Rikelig tilgang på arealer er et grunnleggende behov for både sauenæringa og reindrifftsnaeringa. Konsentrert beiting på avgrensede arealer vil øke smittepresset og kreve mer innsats i form av medisinbruk. Kjøttproduksjonen slik den har vært drevet, er så nær økologisk produksjon det går an å komme uten å ha lagt om heimjorda til økologisk produksjon.

Forvaltningen av de 4 store rovdyra + havørn /kongeørn må skje på en realistisk og nøktern måte med tiltak som lar seg gjennomføre i praksis. Således må de skadeforebyggende tiltakene som er gjennomført på ulike steder i landet evalueres på en skikkelig måte og rapportene / erfaringsmateriellet i sin helhet gjøres tilgjengelig for beitenæringene. **De forestillinger om mulige skadeforebyggende tiltak som framkommer fra regional og sentral forvaltningsmyndighet og gjennom media er for overfladisk og optimistisk i forhold til virkeligheten.**

Soneinndelinger, rovvilt-områder og beitedyr-områder, inngjerdinger med eller uten strøm osv. er man lokalt skeptisk til. Rovdyra ser verken riksgrenser eller kommunegrenser. Elver og vatn er ingen hindringer. Gjerder som kanskje holder beitedyr innenfor hindrer ikke rovdyr å komme inn. (PS. Hann-ulven som skulle fornye genene på "Langedrag" kom seg ut av innhegningen han også !)

Norge er et langt og smalt land. Det at våre naboland har bestander av de store rovdyra og målsetting om å øke disse, må nødvendigvis få konsekvenser for oss. I første omgang er det grensekommunen som merker presset. Etterhvert vil dette forplante seg ut mot kysten og inn mot sentrale områder. Det er en utopi å tro at man skal kunne holde deler av landet fritt for rovdyr, dersom bestandene bare skal kunne vokse. Det er behov for et samarbeid med nabolandene om forvaltning av rovdyra, der iallfall Norge og Sverige blir betraktet som helhet, selv om beiteutnyttelsen av utmarka er forskjellig. Deler av det antall bjørn som i dag felles på svensk side, burde ha vært felt i Norge

Det er viktig at rovviltmeldingen klart definerer begrep som - regulering av bestand, - uttak av skadedyr - jakt. Jakt er idag fritidssysleri som markedet er villig til å betale for. Regulering av bestand kan defineres som uttak av dyr utifra hensynet til en bærekraftig forvaltning av rovdyrstammen og en øvre grense for aktuell interessekonflikt.

Effektivt uttak av skadedyr og regulering av rovb Bestandene slik at tapene for beitenæringene er til å leve med, er det mest realistiske skadeforebyggende strategi. Ny teknologi med DNA-sporinger bør tas ibruk for individ-registrering og vurdering av størrelsen av rovdyrbestandene. Meråker kommune har tidligere foreslått å ta ut skadedyr av bjørn på grunnlag av DNA-analyser fra året før.

Bruk av, betingede tillatelser og tidsavgrensede tillatelser har ofte forsinket arbeidet og vært til hinder for uttak av skadedyr Uttaket må effektueres raskt og med alle midler til rådighet, og tillatelsene må gjelde inntil dyret er tatt.

Alle er kjent med at sporing av jerv som grunnlag for vurdering av størrelsen av bestandet er avhengig av at det finnes budsjett for å foreta sporregistreringer og at det er vær- og føreforhold som gjør det mulig å foreta sporregistreringer. Få registreringer på vinterføre er således ikke ensbetydende med at det ikke finnes individer.

Lokalt er man skeptisk til lisensjakt slik som det har vært på jerv. Det å regulere et bestand skal ikke være noen forlystelse eller friluftsinnterese. Det er heller ikke noe som kan skje på helg eller i fritid. Da er det nødvendig å ha profesjonelle folk /lokalkjente som har dette til oppgave. Det samme gjelder uttak av skadedyr av bjørn. Sommeruttak av skadedyr er ingen lett sak på grunn av dårligere sporingsforhold og tett vegetasjon.

Det er viktig å opprettholde og komplettere lokal kompetanse på vilt /rovvilt, og at denne kompetansen har tilknytning / legitimitet i lokalsamfunnet, at staten er ansvarlig for utgiftene knyttet til kompetanseheving, bestandsregistreringer og organsiering av lokale jegere til bestandsregulering og uttak av skadedyr. Det var neppe intensjonen fra Stortinget da nåværende rovviltmelding ble behandlet at kommunen i den grad skulle bli sittende igjen med "Svarte-Per". I allfall må det i den nye Stortingsmeldingen klart framgå hvem som skal bære kostnadene med rovviltpolitikken.

Norge er et rikt land. Kanskje har vi råd til å ha levedyktige bestander av de store rovdyrene, men er det da bare beitenæringene og lokalsamfunnet som skal bære kostnadene og ta

byrdene av den etiske siden av problemet ? Det må gis full lønn til jegere og full kostnadsdekning for organisert tilsyn i det omfang som er nødvendig i de ulike områdene.

Tilsynet med beitedyr kan muligens økes eller utføres på andre måter enn idag. Men vi ønsker ikke tilbake til den tida da sultne og "klesløse" fattigunger ble sendt med dyra til skogs. Dagens krav til effektivitet i husdyrholdet betyr også at det blir snakk om tilsyn med flokker som er av en helt annen størrelsesorden enn i "gamle dager" Samling av beitedyr i såkalt "natt-kve" og beiting bare på dagtid er uforenlig med dyrehelse og god tilvekst og kvalitetsproduksjon av kjøtt

Flytting av beitedyr er foreslått som skadeforebyggende tiltak. Dette har vi ingen tro på. For rovdirene er det naturlig å trekke etter tilgangen på mat.

Nødvergeretten i viltloven må ikke tolkes så snevert som nå. Er et beitedyr allerede dødt, da er det for seint å skyte rovdiret som har forvoldt skaden. Dersom angrepet ennå ikke har skjedd, men kan være nært forestående, da er det for tidlig. "Fare for angrep" må aksepteres som grunn god nok til å ta affære for å redde enkeltdyr og buskap. Det må heller ikke være noen tvil om at gjeter som har tilsyn på vegne av husdyreier er omfattet av nødvergeretten.

For at man skal kunne ha en forvaltning i det heletatt er man avhengig av dialog og samspill mellom forvaltningsorgan og lokalbefolkningen / beitenæringene. Dersom det skal være mulig å få til et konstruktivt samarbeid om framtidig rovviltforvaltning, er det nødvendig med mer åpenhet og at lokalbefolkning og lokalt næringsliv blir tatt med på laget. Det er utvilsomt slik at rovviltforvaltningen er avhengig av flest mulige opplysninger om registrering av spor og individer for å kunne ha en sikker formening om bestandsstørrelser.

Den arrogante holdningen som regional rovviltforvaltning hittil har utvist, kan på sikt føre til at man fra lokalt hold ikke videreformidler opplysninger om observasjoner og heller rydder opp selv. Hvis ingen har sett noe, da er det heller ikke noe å etterlyse ? Hvilken forvaltning har man da ?

Mer av miljø- og rovviltforvaltninga må således forankres lokalt. Det er en undervurdering av lokaldemokratiet når enkelte urbane grupper hevder at dette vil bety utrydding /rasering av rovviltstammene. Folk i bygde-Norge kjenner hvor "skoen trykker" og har de beste forutsetningene for å gjøre noe med det når smerteterskelen er nådd.

Rovviltforvaltninga må ikke for framtida få en slik dimensjon at den i virkeligheten innebærer en ekspropriasjon av beiteretten.

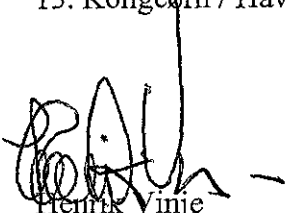
Det hevdes også at rovdirene kan gi grunnlag for ny næringsaktivitet innen reiseliv. Dette kan man være skeptisk til, for innenfor verneområder som er etablert i medhold av naturvernloven legges det strenge føringer på ny næringsaktivitet og økt bruk. Og stadig flere utmarksområder blir fredet, hva blir igjen av arealer der det kan drives næring ?

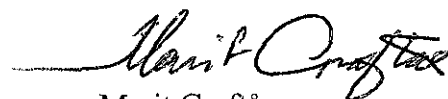
Stammen av jaktbart vilt vil også bli truet dersom rovviltbestandene får øke uten begrensninger. Da er enda ett grunnlag for å drive næring i en utkantkommune borte, og enda en av fordelene ved å bo i bygde-Norge blir borte.

Konklusjon:

Det vises til de framlagte faktaopplysningene om beitenæringene i Meråker og den dramatiske rovdire situasjonen som man idag har i bygda. På dette grunnlag er det grunnlag for å understreke følgende:

1. Beitenæringene har stor betydning for lokal sysselsetting i landbruket og i lokal foredlingsindustri idag og for de konkrete planene for markedsføring av lokal mat med basis i lokal kjøttproduksjon og råvarer med høy kvalitet.
2. Sauehold på grunnlag av bare innmarksbeiter betyr en halvering av næringen og stort behov for andre innsatsfaktorer som handelsgjødsel, sprøytemidler og medisiner etc.
3. Beitebruken er en nødvendighet for å opprettholde et åpent kulturlandskap og det biologiske mangfoldet og bidrar til at tekniske anlegg på gårdsbruk og setrer i kommunen blir vedlikeholdt. Kulturlandskapet sin betydning for utvikling av nye næringer må vektlegges.
4. Ved vurdering av størrelsen av rovdyrbestand, må hele områder ses under ett, uansett riksgrense / fylkesgrense / kommunegrense.
5. Det er urealisitsk å tru at utmarksområdene i Norge kan deles inn i rovdyrområder og beiteområder for husdyr og rein.
6. Begrepene, regulering av bestand, jakt og uttak av skadedyr må defineres i den nye meldingen.
7. Ny rovviltmelding må åpne for et mer romslig skjønn ved behandling av fellingstillatelser og erstatningssaker, og fastslå at tap utover normaltapet skal erstattes, og at det er forvaltningsmyndigheten sin plikt å føre bevis dersom det påstås at normaltapene er større.
8. Rovviltforvaltningen, må ha lokal forankring, men kostnadene må dekkes av Staten.
9. Gitte fellingstillatelser må effektueres raskt og effektivt med profesjonelle folk.
10. Nødvergeretten må styrkes. "Fare for angrep" må aksepteres som grunn god nok til å ta affære for å redde enkeltdyr og buskap. Gjeter og bruker sidestilles når det gjelder bruken av nødvergeretten.
11. Realisme/ jordnærhet må legges til grunn når det gjelder bruk av offentlige midler til skadeforebyggende tiltak, prosjekter for utprøving og omstilling. Det bør kunne åpnes for bruk av telemetri / GPS-bjeller i ordinært tilsyn, ikke bare i forbindelse med forskningsprosjekt.
12. Virkemiddelapparatet må tilføres nok midler.
13. Kongeørn / Havørn må ikke glemmes som skadegjørere.

Henrik Vinje
Rådmann

Marit Graftås